

Druga knjiga je nadaljevanje gosp. Simon Rutarjevega dela „Slovenska Zemlja“. Lani je gospod pisatelj priobčil prirodoznanski, statistični in kulturni opis goriške in gradiščanske poknežene grofije, letos pa priobčuje zgodovino slovenske te pokrajine. Da je posebno letošen del izvrsten, pač ni treba še posebno zatrjevati, za to nam že jamči ime učenega pisatelja. Mi le želimo, da pisatelj nam tako opiše vse slovenske pokrajine, ali pa da se najdejo drugi močje, ki bodo to delo z enakim uspehom nadaljevali.

Letos se je končal kot tretja knjiga prevod romana poljskega pisatelja Sienkiewicza, katero delo je pa že tako hvalila evropska kritika, da mislimo, da je nam ni treba hvaliti. Svoj spis sklepamo z željo, da se število „Matičarjev“ v letošnjem letu pomnoži, in da nas „Matica“ še razveseli s tako izvrstnimi knjigami, kakor so bile lanske.

Poučni in zabavni drobiž.

Dijaške ustanove na Češkem. Vsled sklepa deželnega zbora z dne 16. januarja 1886. leta izdaja deželni odbor v zvezi z namestništvom zanimivo zbirko o dijaških ustanovah na Češkem. V tej zbirki se bode priobčila v kronološkem redu vsa ustanovna pisma ustanov za srednje in visoke šole na Češkem. Ker je stipendij že nad tisoč, izide to delo v petih ali šestih zvezkih. Prvi zvezek je sedaj izšel. V njem je 85 ustanov iz 16. in 17. stoletja. Najstariša ustanovno pismo je iz 26. oktobra 1583. in je nemško, v njem neka Ana Wunschler iz Heba zapušča 20 gld. državnega denarja, da se bodo iz obresti tega denarja kupovale knjige revnim dijakom. Sploh so vsa starejša ustanovna pisma nemška ali pa latinska, češkega v prvem zvezku ni nobenega. Prvi zvezek tega zgodovinskega dela velja 3 gld.

Novice.

— »Narodni dom« v Ljubljani. Na občnem zboru društva, vršivšem se dne 16. t. m., haznanil je predsednik dr. Karol vitez Bleiweis Trsteniški mej drugim, da je pristopil društvu kot ustanovnik z zneskom 1000 gld. gosp. notar dr. Jernej Zupanec. Čitalnica v Spodnji Šiški, poslala je društvu 200 gld., kot čisti dobiček veselice prirejene za „Narodni dom“ dne 10. junija t. l. pri Koslerju, g. Jakob Matjan posestnik v Zgornji Šiški pa je daroval 1500 opek. Iz nadaljnega poročila posnamemo, da je zgradba proračunjena na okroglo 160.000 goldinarjev, društvo pa razpolaga čez okroglo 100.000 gld. Od nabranega denarja je nad 74.000 gld. čista last društva, nad 16.000 gld. pa posojila na deležih. Društvo šteje 1 častnega člana, 3 ustanovnike, 97 deležnikov in 13 darovateljev, vsega skupaj torej 114 društvenikov. Podpisanih je 220 deležev, izplačanih pa 175. „Krajcarska družba“ je nabrala za društvo do 15.000 gld. Slavnost polaganja temeljnega kamna, ki se je nameravala prirediti dne 29. junija t. l., se vsled sklepa občnega zbora ne bo vršila, ker je zgradba močno napredovala, bi torej slavnost ne imela pravega pomena in se je itak dne 10. junija vršila velika veselica Šišenske čitalnice za „Narodni dom“. Sklenilo se je prirediti veliko slavnost ob otvoritvi „Narodnega doma“. Pri dopolnilnih volitvah se voli v upravni odbor g. notar Ivan Plantan, v pregledovalni odsek pa g. prof. Karol Pirc.

— **Slovenske šole v Gorici.** Občinski svet goriški je pred kratkim zavrgel slovensko prošnjo naj se na občinske

stroške ustanove ondi slovenske ljudske šole. Tako pravični so goriški Lahi napram upravičenim zahtevam ondotnih Slovencev! Prav nič boljši niso ko tržaški Lahi, ki tudi ne privoščijo tržaškim Slovincem narodne šole. Tolažiti se le moramo, da vse to velja le za zdaj in da prav gotovo pride čas, ko bo pravica zmagala.

— **V Šoštanji na Spodnjem Štajarskem** bil je do poslednjih občinskih volitev nemškutarski občinski zastop. Pri zadnjih volitvah so pa zmagali Slovenci. Nemškutarji so vložili ugovor, ki pa ni bil utemeljen in se je vsled tega pred kratkim volitev odobrila in slovenski občinski zastop je jel poslovati in sicer je upati, da za zmirom. Nemškutarija tudi tu ne pride več na krmilo.

— **K slavnosti ustanovitve Postojinskega Sokola** dne 5. avgusta t. l. vozil bode, kakor se čuje, iz Celja poseben vlak.

— **Kanonično obiskovanje in birmanje.** Prevzvišeni g. knezoškof ljubljanski bo delil zakrament sv. birme v kamniški, moravški, litijski in leskovški dekaniji v začetku meseca julija po nastopnem redu: 1. jul. Kamnik, 2. Spodnji Tuhinj, 3. Motnik, 4. Čemšenik, 5. Moravče, 6. Vrhpolje in sv. Trojica pri Moravčah (obiskovanje brez birmanja) 7. Vače, 8. Šmartno pri Litiji, 9. sv. Križ, 10. Štanga, 11. Zagorje ob Savi, 12. Boštanj.

— »**Slovenska Matica**«. Odbor se je v svoji zadnji seji konstituiral nastopno: Predsednik prof. Fr. Levec, prvi podpredsednik prof. dr. Fr. Lampe, drugi podpredsednik župan P. Grasselli. Za blagajnika se je izvolil dr. J. Stare, za ključarja profesorja dr. Iv. Janežič in A. Keržič. V gospodarskem odseku so odborniki: 1. dr. H. Dolenc, 2. P. Grasselli, 3. dr. A. Jarc, 4. dr. J. Stare, 5. dr. Iv. Tavčar in 6. Iv. Vilhar; v književnem odseku pa odborn.: 1. A. Bartel, 2. A. Koblar, 3. A. Kržič, 4. dr. Fr. Lampe, 5. dr. J. Lesar, 6. Fr. Levec, 7. M. Pleteršnik, 8. dr. L. Požar, 9. S. Rutar, 10. A. Senekovič, 11. Iv. Šubic, 12. A. Tavčar, 13. Fr. Wiesthaler, 14. A. Zupančič, 15. V. Zupančič in 16. A. Žumer.

— **Okrajna učiteljska konferencija slovenskih ljudskih šol v Ljubljani** bode dne 12. julija 1894. l. ob 8. uri dopoldne v poslopji I mestne deške petrazrednice v Poljskih ulicah z naslednjim dnevnim redom: 1. Otvoritev konferencije s tem, da se imenuje predsednikov namestnik in se volita dva zapisnikarja in dva overovatelja, 2. Naznanila in opazke g. c. kr. okrajnega šolskega nadzornika prof. Fr. Levca, 3. „Telovadba na petrazredni deški ljudski šoli“. Poročevalec g. Jak. Furlan, ki bode svoje poročilo pojasnoval s praktičnimi vajami svojih učencev, 4. Izbor učnih knjig in beril za šolsko leto 1894/5. Šolska vodstva, ki žele glede učnih knjig in beril v prihodnjem šolskem letu kakšne izpremembe, naj pošljejo do 1. julija t. l. c. kr. mestnemu šolskemu svetu utemeljen nasvet, drugače pa negativno poročilo, 5. Poročilo knjižničnega odbora o stanju in računu okrajne učiteljske knjižnice, 6. Nasveti o nakupovanju novih knjig za okrajno učiteljsko knjižnico. Dotične nasvete je najkasneje do 1. julija t. l. pisмено naznaniti načelniku knjižničnega odbora g. učitelju Fr. Kokalju, 7. Volitev treh udov knjižničnega odbora za šolsko leto 1894/5, 8. Volitev stalnega odbora za šolsko l. 1894/5, 9. Samostalni predlogi, katere je najkasneje do 1. julija t. l. pisмено zglasiti pri stalnem odboru.

— **Naroden praznik v Zagrebu.** Dne 26. junija polože v Zagrebu temeljni kamen domu dr. Ante Starčevića. Dan 26. junija je se v to izbral zato, ker je ta dan ravno pred 33 leti Starčević v hrvaškem saboru razvil zastavo državnega prava hrvatskega in dal tako temelj sedanji hrvatski stranki prava. Ta dan bo tudi političen shod, ki se ima iznova izreči za načela, ki vodijo stranko prava. Ta dan bo pomemben praznik za celo Hrvatsko.

— **Ogerska gospodska zbornica** je s 128 proti 124 glasom v generalni debati vsprejela novi ženitveni zakon.

— **Gasilno društvo v Spodnji Šiški** priredi v nedeljo dne 1. julija t. l. slavnost blagoslovljenja novega gasilnega hrama in brizgalen. Slavnost, h kateri pridejo tudi druga gasilna društva, obseza sv. mašo, spreved. slavnostno blagoslovljenje, pozdrav župana, vaje gasilcev in veliko popoldansko veselico pri Koslerji, pri kateri svira vojaška godba.

— **Po vodi z Dunaja v Trst.** Trgovinsko ministerstvo je vpok. ruskemu dvornemu svetniku Uno pl. Benningenu na Dunaji dovolilo, da sme izvrševati tehniška pripravljalna dela za plovitbeni prekop, ki bi vezal Dunaj s Trstom in vodil tudi preko Ljubljane

— **Orožniška postaja** v Podkraju v postojinskem okraju se premesti v Col (Podvelb) v istem okraju.

— **Poštna vožnja iz Novega mesta.** Z dnem 1. je prenehala vožnja pošta iz Novega mesta do Litije in Grosupljega. V Metliko odhaja pošta iz Novega mesta ob 10. zjutraj in odhaja nazaj ob 4 popoldne; v Kostanjevico-Krško odhaja ob 3. uri 50 minut zjutraj in ob 3. uri 40 minut popoldne in dohaja od tam ob 11. uri 45 minut zjutraj in ob 8 uri zvečer; v Toplice odhaja ob 10. uri zjutraj in ob 3. uri 45 minut popoldne ter dohaja nazaj ob 4. uri popoldne in ob 9. uri zvečer.

Povodenj.

Strašna poročila prihajajo o povodnji z Ogerskega, Galicije, Šlezije in jednega dela Prusije. Tako je voda preplavila slavno ogersko kopališče Pistyan, kjer se je zdravilo mnogo tujcev. Voda je prišla v hiše in mnogi bolniki so si le s težavo pomagali v višja nadstropja. Kakih 100 hiš se je v Pistyan-u podrlo. Le jedna ulica je ostala nepoškodovana, ker so prebivalci te ulice hitro napravili velike nasipe in tako povodenj odvrnili. Vsled tega je pa voda še huje nastopala v drugih ulicah. Stolni sodec je zaradi tega že bil ukazal, da se podere nasip, ali so se mu ljudje ustavili. Kopališče je močno poškodovano, v veliki nevarnosti so bili obiskovalci gledališča, ker je voda jela pritekati v Taljin hram mej predstavo. Ko se je voda nekoliko poglela, so skoro vsi kopališčni gostje odpotovali, drugam si iskat zdravja.

Strašno je ob Vagi. Tako je v Trenčinu skoro vse poplavljen. Pa blizu 2 metra visoko stoji voda v hišah. Noč in dan jo trombajo iz hiš. Škoda je grozno velika. V vasi Žabinec se je podrlo 5, v vasi Oreho pa 3 hiše. Jeden lovec je utonil, ko je hotel rešiti svojo živino. Pri Nimnici je voda 65 metrov na dolgo pretrgala nasip in vse poplavila. Vaga je odnesla polno stavbenega lesa in drv. Nekateri lesni trgovci imajo do 40.000 gld. škode. Od vseh krajev prihajajo poročila, da so ljudje utonili. V Bohusztlaviczu je utonila neka kmetica, v Turni pet mesecev star otrok, v Bierocu neki kmet, pri Predmerju so utonili štirje plavilci.

V Szeredu je voda prestopila nasip in poplavila vse mesto. Štiri hiše so se podrle, a več družin se je pa bati da se poderó. V vasi Zillard-Sellye je podrlo se 11 hiš, v Drakoczu in Madoraczu pa 5 hiš, v Beregszegcku se je podrlo tudi več hiš in trije otroci utonili, v Vag Szerdakelyju se je podrlo pet hiš in utonilo 14 volov in 800 ovac. Ves komitat Lipto je preplavljen. Koliko se je v posameznih krajih hiš podrlo, koliko voda odnesla raznih stvari, živine in ljudi potonilo, se še sedaj ve-

deti ne more. Pet železnic na Ogerskem je moralo ustaviti promet. Pet vlakov je ustavilo, da niso mogli ne naprej, ne nazaj. Mnogo mostov še voda podere. Na desetisoče oral njiv je popolnoma uničilo.

Ravno tako so tudi v Galiciji in Šleziji vode poplavile mnogo sel, posebno so okraji Novega Sonča vse vasi pod vodo. Pri Wolovicah je voda pretrgala nasip in nakrat je bilo 150 hiš poplavljenih. Pijonerji in prebivalci povsod pridno delajo, da ohranijo jezove.

V Prusiji sta Odra in Visla pristopili bregove. Mesto Ratibor je poplavljen. Vode neso mrtvo živino in množine sena. Vojaki tudi povsod popravljajo nasipe.

V Šleziji so štiri reke izstopile in posebno uničile mnogo polja.

Nesreča v Karvinu.

V premogovnikih se večkrat nabere neki plini, kateri se užgo, ako niso dovolj pomešani z zrakom in pridejo s kakim ognjem v dotiko. Ti škodljivi plini nastajajo, kjer je premog, povsod v zemlji ob enem s premogom, so posledice pretvarjanje organskih snovij. Nahajajo se v zemlji mej premogom in to premogokopi odkopljejo kakor plast premoga, večkrat z veliko silo vre iz zemlje. Posebno je v šleških premogovnikih jako mnogo tacihi plinov. Mnogo nesreč se je zgodilo že vsled tega, da so se taki plini užgali.

Državna in rudniška oblastva jako skrbijo, da preprečijo take nesreče. Vpeljale so se posebne priprave, ki kažejo, koliko je tacihi plinov se nabralo v jamah, posebne naprave so za prevetrovanje jam. Strogo je prepovedano premogokopom kaditi v jami, še celo užigalnih klinčkov ne smejo jemati seboj. Posebne svetilnice so jim napravili, čez katere je železna mrežica, da plame s plini ne pride dosti v dotiko, ali žal vse te previdnostne naredbe ne morejo preprečiti silnih nesreč.

Tako so se užgali plini dne 10. decembra 1880. v premogovniku Peny Graig Colliery v južnem Walesu in je nekaj nad 100 ljudi izgubilo življenje. Leta 1860. tudi že v južnem Walesu v premogovniku Risca Colliery jednaka nesreča zahtevala 130 človeških žrtev, nekaj let pozneje so v Hartleyu 204 ljudje na ta način našli smrt. 195 premogokopov je bilo mrtvih, ko so se bili užgali plini v Ceaham Colliery dne 7. septembra 1878. Posebno strašna je bila nesreča dne 12. dec. 1866., ko so se v Oaksu Collieryju vžgali v premogovniku plini. Nič manj, kakor 361 ljudi je bilo mrtvih. Dne 6. marca 1885. je pa v Karvinu v Janezovi jami pri jednaki nesreči 110 ljudi izgubilo življenje.

Manjše take nesreče se pa dogajajo vsako leto po večkrat in tudi mi smo v svojem listu že večkrat poročali o njih.

Jednaka nesreča se je prigodila minoli četrtek v Karvinu v Janezovi in Frančiškini jami, ki sta lastnina grofa Larischa. Premogovnik grofa Larischa je jeden najstarejših. V njegovih jamah izkoplje se vsako leto nad 7